

Tønsberg Renseanlegg IKS

Saksbehandler, innvalgstelefon

Isa Nergård Skjelbostad, 33371027

Dispensasjon - utslipp i forbindelse med vedlikehold - Ilene - Presterødkilen naturreservater - Tønsberg renseanlegg IKS

Tillatelse til utslipp av overløpsvann i forbindelse med vedlikehold - Presterødkilen og Ilene naturreservater - Tønsberg kommune

Vedtak

Tønsberg Renseanlegg IKS gis tillatelse til å slippe ut overløpsvann i Presterødkilen og Ilene naturreservater i forbindelse med reparasjon og vedlikehold på renseanlegget i pumpestasjoner PA09 og P020. Tillatelsen gis med hjemmel i naturmangfoldloven §48, med gitte vilkår:

- Tiltaket skal gjennomføres ved tørrvær
- Tillatelsen gjelder kun for tre sammenhengende dager i perioden 15. januar til 15. mars 2026.
- Det skal gjennomføres supplerende undersøkelser i bakkant av utslippet, slik det er beskrevet i COWI notat 2018.
- Det skal brukes mekanisk rist og sugebil under arbeider på pumpestasjon PA09, og sugebil på pumpestasjon P020.
- Fase 1 slik beskrevet i søknad, skal skje nattetid, for å redusere mengde avløpsvann.
- Arbeidet skal utføres slik at plante- og dyrelivet i reservatene ikke påføres skade eller forstyrrelser utover det som er høyst nødvendig.
- Utslipet skal fordeles over flere utslippspunkter slik som beskrevet i søknaden, for å minke presset på de enkelte områdene.
- Ved behov skal tiltakshaver rydde søppel og avsetninger i strandsonene i reservatene. Dette skal skje i samråd med Statsforvalter for å unngå unødig forstyrrelse av fugl.
- De som deltar i denne delen av arbeidet skal være kjent med innholdet i tillatelsen.

Denne tillatelsen gjelder kun for verneforskriftene for Presterødkilen og Ilene naturreservater og naturmangfoldloven. Andre nødvendige tillatelser må innhentes før arbeidet iverksettes.

Du kan klage på vedtaket

Frist for å klage på Statsforvalterens vedtak er tre uker fra dette brevet er mottatt. I klagen bør det gå fram hvordan du ønsker vedtaket endret. DU kan sende klagen til Statsforvalteren.

Bakgrunn

Tønsberg Renseanlegg IKS søkte 9. desember 2025 om utslipp av overløpsvann i Presterødkilen og Ilene naturreservater ifm. vedlikehold på pumpestasjoner PA09 og P020. Det ble sendt over en miljørisikovurdering knyttet tiltaket. Beregning av tilgjengelig oksygen og oksygenforbruk ble oversendt i revidert versjon. Stans på pumpestasjonene skal skje i forbindelse med skifte av ventil ved PA09 Kilen, med overløp til Presterødkilen, og tømning av pumpesump på P020 Sjøormen, med overløp mot kanalbrua. Ledningsnett mellom de to pumpestasjonene skal gjennomspyles og kamerakjøres for å avdekke behov for vedlikehold.

Tiltaket deles inn i to faser:

1. Skifte ut ventil på PA09 + spyling og kamerakjøring av ledningsnett
2. Tømning av pumpesump ved P020 + spyle og kamerakjøre ledningsnett

Statsforvalteren etterspurte utregning av tilgjengelig oksygen og oksygenforbruk i reservatene for hele tiltaket, og for et alternativ hvor spyling og kamerakjøring av ledningsnett utsettes til neste år. Dette for å sammenligne belastningen, og se om oppdeling av tiltaket kunne være et alternativ. Årsaken til vedlikeholdsarbeidet er at stengeventil på PA09 er rusten og ødelagt, og det er fare for ukontrollert utslipp hvis den ikke byttes ut. Sumpen i P020 er full av sand, som utgjør en driftsrisiko. Sanden kan tette pumper og medføre gjentakende stans med tilhørende utslipp hvis den ikke tømmes.

Stans på de to pumpestasjonene gjør det mulig å samtidig spyle og kamerakjøre ledningsnett mellom disse, som er fra 1976, for å avdekke behov for vedlikehold.

Det ble installert en nødpumpe på PA09 i 2024. Denne ekstra pumpen muliggjør vedlikehold av pumpesumpen her uten å slippe ut overløpsvann. Tømning av pumpesumpen her har blitt gjennomført i ettertid med ekstra Pumpe, og har fungert uten behov for utslipp. Ventilen som skal byttes ut på denne stasjonen er på ledningen hvor vannet pumpes videre, og ikke på selve pumpen. Det er derfor ikke mulig å gjennomføre vedlikeholdsarbeidet uten å slippe ut overløpsvann. Pumpestasjonen P020 har ikke påkoblet ekstra Pumpe, og har derfor ikke denne muligheten når pumpesumpen skal renses.

For å redusere mengden utslipp skal arbeidet gjennomføres i en tørrværsperiode. For å unngå skade på fugl er det optimalt at sjøen i reservatene er islagt. For å unngå algeoppblomstring skal tiltaket gjennomføres vinterstid, i perioden 15. januar til 15. mars, når det er kaldere sjø og mindre sollys. Det skal slippes ut opp mot 66 000 m³ overløpsvann, fordelt på tre døgn.

En grovreise på PA09 vil filtrere vekk store partikler og slam før utslippet til Presterødkilen, samt brukes sugebil for å suge opp noe av overløpsvannet. Det er ikke plass til ristegodsaggregat på P020, men det skal her brukes to sugebiler for å tømme sumpen så raskt som mulig.

For å unngå for store punktutslipp skal utslippet fra de to pumpestasjonene fordeles over 7 pumpestasjoner. Blant disse er PA09 og PA13, med utslipp til hhv. Presterødkilen naturreservat, og Aulielva som renner ut i Ilene naturreservat.

Vurderinger hentet fra Miljørisikovurderingen: risiko for redusert oksygeninnhold er størst i perioder med lav vannutskiftning, høy temperatur og lagdeling av vannmassene. Ved gjennomføring vinter/vår vil det være lav temperatur og god vannutskiftning. Det antas at fordeling av utslipp og god vannutskiftning vil medføre at utslipp transporteres ut av områdene før sedimentering og

nedbrytning kan bidra til reduksjon i oksygennivå. Det kan likevel oppstå noe tilslamming i de nærmeste vannforekomstene.

Det er ikke forventet langvarig opphopning av nitrogen eller fosfor. Lav temperatur og lite lys reduserer risiko for eutrofiering. Hvis fjorden er islagt reduserer dette lysinnslippet ytterligere. Noe av nitrogenet og fosforet vil tas opp av mikroorganismer, planteplankton og bindes til mineraler i sedimentene.

Ålegraseng: Nærmeste registrerte ålegraseng er over 50 meter fra nærmeste utslippspunkt. Det forventes derfor ikke varige endringer i lys- og sedimentforhold for forekomstene.

Bløtbunnsområder og bløtbunnsfauna: disse områdene er spesielt sårbare for stor tilførsel av organisk materiale, mikroorganismer, næringsstoffer, miljøgifter og mikroplast. Det forventes ikke store konsekvenser ved kortvarig økt belastning.

Hav/kyststrand: eutrofiering kan medføre algeoppblomstring. Økt tilslamming kan påvirke salttolerante arter i strandsonen, kan føre til økt gjengroing.

Dersom hele tiltaket gjennomføres over tre døgn, vil Presterødkilen bli tilført rundt 1 600 kg BOF (biologisk oksygenforbruk), tilsvarende forbruk på rundt 30% av tilgjengelig oksygen. I Ilene vil det tilføres rundt 200 kg BOF, tilsvarende forbruk på rundt 0,4% av tilgjengelig oksygen.

Ved oppdeling av tiltaket over to år, vil Presterødkilen tilføres til sammen 3800 kg BOF. Ilene vil tilføres rundt 450 kg BOF.

Fordeling av utslippene over flere pumpestasjoner vil redusere risiko for oppkonsentrering av næringsstoffer og partikulært materiale. Sannsynligheten for tilslamming, dannelse av algematter og eutrofiering vurderes som lav. Eventuelle påvirkninger er midlertidige, og risiko for varig endring i vannkvalitet, bunnfauna og vegetasjonstyper er liten. Hvis tiltaket kan gjennomføres på islagt vann (værvhengig) reduseres risiko for algeoppblomstring ytterligere, samt reduserer risiko for at fugl tar skade av utslippet, da de ikke oppholder seg i reservatens bukter når vannet er islagt.

Avbøtende tiltak:

- Tiltaket gjennomføres ved tørrvær, for å redusere utslippsmengder, og hvis mulig på islagt fjord, for å redusere lystilgang. Det er også mindre fugl i området ved islagt fjord.
- Tiltaket deles inn i to faser. Første fase gjennomføres nattetid (reduserer mengden avløpsvann). Dette er ikke mulig for andre fase.
- Det påkobles sugebil og risteapparat under arbeid på PA09, og sugebiler ved arbeid på P020.
- Utslipet fordeles over flere punkter
- Opprydding av søppel og avsetninger i strandsonen ved behov.

Naturfaglig beskrivelse

Presterødkilen er et langgrunt, næringsrikt område i overgangen mellom brakkevann og saltvann. Dette gir grunnlag for stor biologisk produksjon og ulike livsmiljøer. Vegetasjonsbeltet innerst, de tidvis oversvømte mudderflatene og sjøområdene utenfor huser vidt forskjellige plante- og dyresamfunn. Over 230 fuglearter er observert her.

Ilene naturreservat består lengst i øst av et rørskogsområde. Mot Aulielva består område av en brem med strandenger og utenforliggende grunne vannområder. Vest for Aulielva ligger ei halvøy som delvis er dominert av lyngvegetasjon med innslag av furuskog, dels av vegetasjon med marskskog. Området byr på varierte hekkemuligheter (rørskog, strandenger, arealer med hedepeg). De utenforliggende gruntvannsområder er viktige tilholdssteder for svaner, ender og vadefugler

Ilene og Presterødkilen utgir sammen et Ramsarområde, med spesiell stor betydning for fugler på trekk.

Verneforskrift og naturmangfoldloven

Presterødkilen og Ilene naturreservater er fredet mot "ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. (...) uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler", jfr. verneforskriftens §3 pkt. 3.

Det åpnes ikke for å gi dispensasjon til tiltaket i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i forskriftene for reservatene. Søknaden må derfor vurderes opp mot den generelle dispensasjonsbestemmelsen i §48 i Naturmangfoldloven (nml). For at en slik dispensasjon skal kunne gis, må tiltaket ikke stride mot vernevedtakets formål og ikke påvirke verneverdiene nevneverdig, eller det er vesentlige samfunnsinteresser som gjør tiltaket nødvendig.

Alle offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal vurderes i lys av prinsippene om bærekraftig bruk i nml §§8-12. Vurderingene skal komme frem av beslutningen

Statsforvalterens vurderinger

Utslipptet det er søkt om inngår i kloakksystem hvor det vil medføre store skader over lang tid i reservatene dersom vedlikehold ikke gjennomføres. Selv om vedlikeholdet vil føre til utslipp av forurensning, vil konsekvensene på sikt av å ikke gjennomføre tiltaket være mer belastende for reservatene. Dersom vedlikeholdet ikke blir gjennomført, kan dette føre til større ukontrollerte utslipp på tider av året hvor utslipp vil ha mye større negative konsekvenser.

Utslipptet skal avlastes ved å fordele overløpsvann til flere områder, for å minke belastningen på de enkelte områdene. Dette vil medføre mindre tilgjengelig organisk stoff per område, og bidrar til å redusere risikoen for stort forbruk av oksygen i vannmassene. Ved å redusere utslippet vil oksygenforbruket mest sannsynlig være akseptabelt, men dette er avhengig av tørrvær under gjennomføring av tiltaket, og utskiftning av vannmassene i etterkant. Mekanisk rist vil fjerne større partikler og slam før utslipp i Presterødkilen.

Det er viktig at utslippet følges opp med supplerende undersøkelser i Presterødkilen og Ilene. De supplerende undersøkelsene skal gjennomføres i overenstemmelse med Cowi's rapport av 21.08.2018.

Rambøll har utarbeidet en miljørisikovurdering (vedlagt) i forbindelse med tiltaket. Statsforvalteren ser viktigheten av å gjennomføre tiltaket siden konsekvensene av å ikke gjennomføre kan være betydelig større. Utslipptet planlegges før vekstsesong til alger starter, og før de fleste trekkfugler har kommet til reservatene. Det er noe usikkerhet knyttet til konsekvensene av utslippet pga. ukontrollerbare variabler, slik som mengde nedbør i etterkant av tiltaket. Ved å utføre tiltaket før trekklesongen for fugl starter vil tidevann og potensiell nedbør få tid til å vaske ut det meste av forurensning før sesong for algeoppblomstring og fugletrekk.

§8 kunnskapsgrunnlaget

Reservatene er godt kartlagt ift. naturverdiene i områdene. Tidspunkt for algeoppblomstring og antall fugler i reservatet gjennom året er godt kartlagt.

Kunnskapen om området er god nok. Virkningen av tiltaket er godt kartlagt, men kan variere på grunn av faktorer som mengde nedbør under og etter tiltaket.

§9 Føre-var-prinsippet kunne vært aktuelt i denne saken. Dersom det ikke var behov for gjennomføring umiddelbart pga. fare for stans på pumpestasjonene, kunne tiltaket blitt utsatt til etter høsttrekket for å sikre god vannutskiftning før neste vårtrekk og algeoppblomstring. Det er derfor satt strenge vilkår til tillatelsen for å minke belastningen på naturverdiene mest mulig.

§10 økosystemtilnærming og samlet belastning

Konsekvensene av å ikke få gjennomført nødvendig vedlikehold kunne med tiden ført til større utslipp til reservatene. Ukontrollerte utslipp på sommerhalvåret kan være større, føre til større algeoppblomstringer, og lav vannutskiftning kan føre til at utslipp ikke tynnes ut raskt nok. Dette vurderes å ha større miljøkonsekvenser enn kontrollert utslipp på vinterhalvåret. Statsforvalteren vurderer ut ifra risikovurderingen at den samlede belastningen på reservatene blir mindre ved at hele tiltaket gjennomføres i én omgang, fremfor å deles opp over to år. Ved å dele opp tiltaket, ville utslippet totalt blitt større. Oppdeling kunne likevel vært aktuelt hvis tilgjengelig oksygen ved å samle tiltaket ville blitt for lavt. Tilgjengelig oksygen i vannmassene ved å samle tiltaket til én periode er et stykke unna anoksisk (oksygenfritt). Det vurderes derfor at det er minst samlet belastning ved å samle tiltaket til én tiltaksperiode. Ved liknende søknader i andre verneområder, må argumentene for å gi tillatelse til utslipp mer enn veie opp for ulempene, samt ha stor samfunnsmessig betydning. En tillatelse bør ikke øke forventninger til liknende tillatelser i andre verneområder.

§11 kostnadsdekning ved miljøforringelse

Kostnader dekkes av søker dersom tiltaket må flyttes på kort varsel pga. uventet mengde nedbør.

§12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Avlastende metoder for å unngå unødige belastning på reservatene er godt beskrevet i søknaden, og overholdt av vilkårene i dispensasjonen.

Med hilsen

Arne Christian Geving (e.f.)
fagsjef

Isa Nergård Skjelbostad
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM
Statens naturoppsyn	Postboks 5672 Torgard	7485	TRONDHEIM
Tønsberg kommune	Postboks 2410	3104	TØNSBERG